

Ово није болничко одељење за умирање

„Болест је воља божја и ако је човеку судбина да умре, умреће“...*Орхан Памук*

Палијативно збрињавање – Основни мотив је побољшање квалитета живота, јер на болест више не може да се утиче нити се пацијенти могу излечити, али се може утицати на квалитет живота пацијента и његових ближњих.

О пацијентима оболелим од неизлечивих болести на подручју Чачка, Горњег Милановца, Гуче, Лучана последњих шест месеци посебно брине једна докторка и седам медицинских сестара/техничара. На Одељењу за палијативно збрињавање [опште болнице у Чачку](#), др Данка Драгићевић и колеге, посвећени су овим пацијентима и њиховим породицама 24 часа дневно. Посете нису временски ограничене и могуће је у посету доћи у било које време.

Врата на којима је слика раширених руку и лептира, породицама су увек отворена, а о њиховим најближима даноноћно се брине. Иако се у Србији на развоју палијативног збрињавања ради већ годинама, у последње три године дошло је до значајног напретка у овој области захваљујући средствима [Европске уније](#) (ЕУ) која је финансирала пројекат „[Развој палијативног збрињавања у Србији](#)“, уз значајну финансијску и стратешку подршку [Министарства здравља](#).

За непуних 6 месеци од оснивања кроз ово одељење прошло је више од 80 пацијената из Чачка и околине. Ту долазе пацијенти који болују од тешких хроничних прогресивних болести праћених хроничним болом, онколошки пацијенти, неуролошки, каридолошки... То не морају да буду и нису непосредно умирући пацијенти. Пред њима понекад могу бити месеци живота, али заједничка им је дијагноза неизлечиве болести. Збрињавање пацијената у овом тешком периоду, као и збрињавање умирућих пацијената и породица у периоду жалости – само су део палијативног збрињавања. Главни циљ је побољшање квалитета живота, јер на болест више не може да се утиче нити се пацијенти могу излечити, али се може утицати на квалитет живота пацијента и његових ближњих.

Палијативно збрињавање обезбеђује ублажавање бола и других симптома који изазивају патњу, афирмише живот и посматра умирање као нормалан процес, нити убрзава нити одлаже смрт већ побољшава квалитет живота, а може позитивно утицати и на ток болести. Такође, омогућава пацијентима да живе што је могуће активније све до смрти и помаже породици да се носи са ситуацијом током трајања болести пацијента и у периоду туговања након његове смрти.

Зграда у којој је данас смештена служба за палијативно збрињавање у Чачку, имала је бурну прошлост. Саградјена давне 1910. некада је била кухиња, затим простор за рендген, служила је за дијализу, а од децембра 2013. постала је Служба за продужено лечење и негу – јединица за палијативно збрињавање. Уз финансијску подршку Министарства здравља, зграда је реновирана и савремено опремљена.

О пацијентима којима је потребно палијативно збрињавање брине „одличан тим са којим сарађују социјални радник, психолог, свештеник као што налаже палијативно збрињавање -

пацијенту приступамо мултидисциплинарно“, каже др Нада Лазовић, заменик директора Здравственог центра у Чачку. На ово одељење упућују се пацијенти из целог Моравичког округа, из општина Чачак, Горњи Милановац, Гуча, Лучани. Успостављена је добра сарадња са лекарима из домова здравља који се први срећу са пацијентима које упућују на ово одељење. Њима се ублажавају бол, губитак апетита, несаница, депресија и други симптоми болести који прате ова тешка стања.

У јединицама за палијативно збрињавање се пружа специјалистичко палијативно збрињавање пацијентима којима је неопходна процена и контрола тешких симптома болести. Пацијенти ће у јединици боравити у просеку до 2-3 недеље, али често и краће, будући да се не ради о установама за дугорочни боравак пацијената – пацијенти којима буде потребно дугорочно збрињавање у стационарним условима биће пребачени у установу намењену за такав вид збрињавања. „Служба пружа услуге и породици односно старатељима који брину о пацијенту. Дајемо им савете како да се понашају са пацијентима како би им омогућили да што квалитетније проживе остатак живота“, објашњава др Лазвић.

Како би што спремније дочекивали пацијенте, у болници је припремљен водич „Стандардна оперативна процедура за палијативно збрињавање“ са свим упутствима и процедурама којих се особље придржава: од пријема пацијента, збрињавања до отпуста. Доктор попуњава упитник о потребама за палијативно збрињавање, врши процену пацијента и процену бола и других симптома болести. О сваком пацијенту води се посебна евиденција. Након отпуста, неки пацијенти одлазе кућама, прелазе на друга болничка одељења или бивају смештени у неки рехабилитациони центар. Нажалост, неки и умиру.

Тотални бол

Филозофија савремених хосписа настала је средином прошлог века у Лондону на основу визије медицинске сестре [Сисили Сондерс](#), која је за време Другог светског рата волонтирала у два стара хосписа у Лондону. Тамо је научила да би морфијум требало давати у редовним временским интервалима, схватила да ће уколико се он даје пацијенту на четири сата каснија потреба за морфијумом бити знатно мања, као и то да ће пацијенти са таквом терапијом имати много бољи квалитет живота. Разумевајући и остале потребе ових пацијената, психолошке, социјалне и духовне природе, развила је концепт "тоталног бола". 1967. године у Лондону основала је први савремени хоспис "Ст. Кристофер" у ком је обједињена ранија традиционална брига о умирућим пацијентима са новим медицинским достигнућима у оквиру палијативног збрињавања.

Људи мисле да се код нас долази да се умре, али ово није одељење за умирање. Ми помажемо пацијентима кад им се стање погорша. Проведу код нас неколико дана што много значи њиховим породицама. Пацијенти су задовољни пажњом коју добијају. Сестре их хране, брину о хигијени, изводе напоље, седе уз њих ако је потребно целе ноћи. Тешко је не везати се за овакве пацијенте, али то је живот. Понекад нам се јаве чланови породице чији су најмилији умрли да искажу колико им је наша пажња значила.“, објашњава др Данка Драгићевић.

Пре него је почела да ради на овом одељењу, ова млада докторка радила је у служби хитне помоћи, а онда “одабрала палијативу“. Она и њене колеге (6 медицинских сестара и млади техничар Предраг Пауновић) прошли су посебну обуку која им је обезбеђена у оквиру ЕУ пројекта. Од значаја је све што су научили јер сад имају „јаснију визију“ како да раде. „Ово је моја визија медицине - да помогнем другима“, каже поносно млади Пауновић.

Шест дана на одељењу провео је и Слободан К. (54) из Чачка који болује од карцинома плућа. Када су га довели није могао ни да једе ни да хода. Бол му је успешно ублажен и стање му је пуно боље иако болује од неизлечиве болести. „Нисам ни знао да постоји ово одељење са тако дивним људима. Млади људи, а тако способни...камо среће да овакве службе постоје у целој

Србији. Овде разговарају са мном, а мени је довољна само реч , ништа друго. Одлично се осећам, као да немам карцином. Вратили су ме у живот“, каже овај Чачанин.

У Чачку је 26. јуна 2014. основано Координационо тело за палијативно збрињавање која ће радити у оквиру Савета за здравље града Чачка. Боља координација рада свих институција укључених у палијативно збрињавање на локалном нивоу значајно ће допринети унапређењу палијативног збрињавања а пацијентима и њиховим породицама ће бити лакше да добију неопходну помоћ и подршку.